

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא קא.

עין משפט
נר מצוה

חזן מן ההולאה. שהיא מוציא במסיקתו ובעצירתו: שנקרו בגושיהן. עס הקרקע שסביבותיהן שיכולין לחיות על ידו פטורין מן הערלה כדמתן (עלה פ"א מ"ג) אילן שנעקר והסלע עמו אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב: ולאחר שלש. כלומר אפילו נעקרו בגושיהן

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חזן מן ההוצאה: ששף נהר זיתיו: אמר עולא אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ולאחר שלש אבל בתוך שלש הכל של בעל הזיתים דאמר ליה אי את נטעת בתוך שלש מי הוה אכלת ולימא ליה אי אנא נמעי לאחר שלש הוה אכילנא ליה כוליה השתא ⁶קאכלת פלגא בהדאי אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש בלא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש אבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נמעי לאחר שלש מי לא הוה אכילנא ליה כוליה ולימא ליה אי את נטעת בתוך שלש לא הוה אכלת השתא קא אכלת בהדאי משום דאמר ליה אי אנא נמעי הוה קטני וזרענא תחותיהו סילקא וירקא תנא אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו מאי טעמא אמר רבי יוחנן משום ישוב ארץ ישראל אמר ר' ירמיה כגון דא צריכא רבה תנן התם ⁷ר' יהודה אומר ⁸המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו סברוה מאי שדה אבותיו ארץ ישראל ואמאי קרו לה שדה אבותיו שדה אברהם יצחק ויעקב וקסבר ⁹האין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל כחוכר דמי מה חוכר בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה דכי פורע חובתו דמי אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי מעשר ונותן לו א"ל רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביד אלא הא דתניא רבי יהודה אומר המקבל שדה אבותיו ממציק נכרי מעשר ונותן לו מאי איריא מציק אפילו אין מציק נמי אלא לעולם ¹⁰יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל לאו כחוכר דמי ומאי שדה אבותיו שדה אבותיו ממש ולדידיה הוא דקנסוה רבנן דאיידי דחביבא ליה לא מימנע בהכי מלקבלה למתנה וטפי על שאר ארסיין את המעשר והכי ונתן מקבל ליה: אכל איניש דעלמא. אי רמיית עליה לעשורי לא מקבל לה לא קנסוה רבנן: ולדידיה מאי טעמא קנסוהו. מה חטא שקנסוהו: דני שמהא ברה צידו. שיחור ויקנה מתוך שיקשה עליו המעשר יטרח ויוסיף הדמים ויסלק הנכרי ממנה. ברה צורה ומוחזקת: א"ר ירמיה וכו'. ומשום הכי נקט ליה הכא דלמיא להך דלעיל: ונטעה. אילנות: ידו על הפחוסה. אם השבח יתר על הולאה יש לו הולאה ואם הולאה יתירה על השבח אין לו אלא שבח: בשדה העשויה לנטעה. אילנות שיפה לאילן יותר מורעים איתא דשמואל: לא צעינא. איני חפץ בנטיעתה שדה לנן היתיה לי: גליס אדעתך דניחא לך. ועשייתה שדה העשויה ליטע וידו על העלוונה הוא כשאר שתלי העיר כמנהג המדינה: הוא דאמר. רב נחמן: כי האי סגא. דאמר לא נחלקו בית הלל בדבר כר"ש בן אלעזר:

שנעקרו בגושיהן. ואן נקט הכי משום תוך שלש דל"כ הוה ערלה: ולימא ליה אי אנא נמעי לאחר שלש הוה אכילנא ב'ו. והיימי קונה נטיעות קטנות דמיים מועטין ולאחר שלש היו נעשות גדולות וטוענין פירות כותים שלך ומאחר שלש עשיתי כן אלא הנחמי זיתים שלך בקרקעי פשיטא שלא הנחמי לעת שתאכל עמי אחר שלש א"כ אוכל גם אני עמך תוך שלש הוילי וכן גם אתה הנחמס לעת כן בקרקעי: ואם אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו. אלא ישארו הזיתים שם אע"פ שלאחר ג' הכל של בעל הקרקע ובעל הקרקע יתן דמי הזיתים כמו ששוי למכור לנטיעות ולא כגו דדמי עזים ששרי לעשות פירות הן עומדין:

סברוה מאי שדה אבותיו ב'ו. וקסבר אין קנין ומקבל כחוכר ¹¹נראה לר"י לפרש משום דקסבר אין קנין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר ובחוכר מן הדין צריך לעשר שלא יהא פורע חובו במעשר דלאמר ¹²הרי שאנס הש"ך את גורנו אם בחובו צריך לעשר אכל ת"ק דרבי יהודה דלאמר החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו רבי יהודה אומר אף המקבל ממניק כו' סבר יש קנין ולכך אין להחמיר במקבל אלא דוקא בחוכר החמירו מדרבנן כמו שחייבו לעשר מדרבנן את הלוקח מן הנכרי דלאמרין בהקומץ רבה (מנחות 97 נא). וס' ד"ה קסבר) גבי ר' שמעון שזרי למ"ד יש קנין והא ¹³דמתן צהשולח (גיטין 97 נא: וס' הארסיין והסחירין כולם פטורין מן המעשר ומשמע דאפילו חלקו של חוכר פטור איכא לאוקמי בסוריא כדמשני התם (דף נא). אמשינות טובא ואפילו חוכר פטור שם כמו בחוזה לארץ דבלא שמעתמי צריך לאוקמי התם בסוריא כיון דפטור אפילו חלקו של ישראל דלא תיקשי הויא דמנחות ומה שהוצרך ר' יהודה להוכיח שדה אבותיו אע"ג דת"ק נמי איירי דוקא בצדק כדפרטיט דבחוזה לארץ אפילו חוכר פטור הכי קאמר ליה ר' יהודה לת"ק כיון דבא"י קיימינן ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר דאין קנין דאכתי שדה אבותיו חשוב ולמאי דקאמר לעולם יש קנין ולכך אין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר לפי זה לא פליג רבי יהודה לת"ק אלא מוסיף דאף בחוכר כן נראה לר"י לפרש דמקבל כחוכר או לאו כחוכר דמי תלי ציש קנין ואין קנין ועיקר ור"ת פירש בע"א ודומק: ב"ד שתהא ברה בידו. פ"י שמהא צורה צידו שעל ידי שיטרכך לעשר אף חלקו של נכרי והיא חביבה צעיניו ולא יימנע ומתוך שיקשה עליו הולאה המעשר יטרח לחזר על הנכרי לזקחה הימנו אכל ישראל אחר אם נחייבנו לעשר אף מחלק הנכרי ימנעו מלקבל דאין חביבה צעיניו ר"ח גריס שמהא צורה להכי קנסו את היורש שיעשר את חלק הנכרי כדי שיניח מלקבלה וכיון שמהא צורה ציד הנכרי שלא ירצו לקבלה הימנו ע"י כן ימכרנה לישראל דמיים מועטין שלא נתן עליה כלום אלא בגזילה צאתה לידו ולכך לא יהיה רגיל עוד לגזול אכל אחר לא הוצרכו לקנות ולעשר דבלאו הכי שומע לנו מלקבלו אכל יורש דמצינה ליה לא תועיל אזהרה:

א) ג"כ תאכל פלגא וכן לקמן. ר"ל, ט' דמאי פ"ו (מ"ב, א) [אף] ר"ל, ט' [ניתן ממנחות לא. כבודות יא: א] (ס' [סס] ו' כבודות פ. ע"ש, ו) [נכרות ט. וש"נ, ח] [תוספתא ב"ק פ"י וע"פ חו"ט דמכורי ספ"ח, ט] [ב"מ טס"ג, יחא, י] [ניתן מד. חולין קלא, א] [ט' צ"ל דמניא,

גליון הש"ס
רש"י ד"ה יש קנין ואי נמי ב'ו. נקט זה הנדב"ס דף פ"ב ע"ב ומאי איי להפר לפירוש הרא"ש שם:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה שנעקרו בגושיהן נקט ב'ו. כי"צ אכל הרמב"ם כחז דבלא גושיהן הבל לבעל הקרקע ועסקמי' וכו': [ב] שם ד"ה סברוה. נראה ב'ו. כי"צ ורמב"ם וש"ע כחזו כפי רש"י:

מוסף רש"י
אין קנין לנכרי בארץ ישראל. אם קנה עובד כוכבים קרקע בארץ, אין קנין קניי להפקיעה מקדושתה שלא תחייב במעשר, ישראל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מ. ד.) וידו על התחובתה. ליטול הילאה כשיעור שנה (בבבבב ב'.